

Posudek vedoucího bakalářské práce Sofie Posevy pod názvem

Modality in Iraqi Arabic

Vedoucí práce: Adam Pospíšil

Bakalářská práce Sofie Posevy (dále autorka) si klade za cíl poskytnout deskriptivní přehled modálních konstrukcí bagdádské arabštiny (BA) jakožto dominantní irácké variety arabštiny. Vzhledem k tomu, že toto téma není v literatuře dostatečně zpracováno (zejména pokud jde o současný stav BA a také s ohledem na to, že problematika modality nebývá v gramatických popisech ani učebnicích zpracovávána jako jednodité téma), je práce kromě existující sekundární literatury z velké části založena na autentických datech, které autorka sesbírala přímo pro její účely, a to buď pomocí elicitace s rodilými mluvčími nebo z multimediálních zdrojů (TV seriál) a v neposlední řadě „chytrým“ vyhledáváním na internetu. Právě samotná jazyková data a jejich kvalitativní rozbor jsou nejsilnější stránkou práce a jejím největším přínosem.

V úvodní kapitole autorka zmiňuje svou motivaci pro výběr tématu, představuje BA v kontextu dalších variet arabštiny a sociolingvistické situace Iráku a také podává stručný úvod do problematiky modality z hlediska obecné lingvistiky, aby mohla základní klasifikaci modálních významů následně využít pro strukturaci deskripce prostředků existujících v BA. V druhé kapitole se věnuje popisu zvolené metodologie. Nejprve komentuje odbornou (a didaktickou) literaturu, z níž čerpala a následně se věnuje sběru vlastních dat – nastiňuje okolnosti elicitace s iráckými konzultanty a také problematiku získávání kýženého materiálu z multimediálních zdrojů a z internetu. Jádrem práce je pak třetí kapitola, v níž autorka předkládá výsledky – přehled modálních konstrukcí s charakteristikou jejich morfosyntaktických a také sémantických (a potažmo pragmatických) vlastností. Ve velmi stručném závěru práce pak autorka shrnuje některé zajímavé poznatky, na které při psaní práce narazila.

Silnou stránkou práce je velice zajímavé a relativně dobře vymezené téma a také její opření o pozorování autentických dat, díky kterým práce přináší poznatky, jež přesahují rámec existujících deskripcí této variety arabštiny (v tomto smyslu je opravdu primárně „data-driven“). Také použitá klasifikace modality je solidní, přestože autorka nemá ambici zasahovat do obecné debaty o kategorizaci modálních významů a s ní spojených teoretických otázkách. Práce s daty ukazuje také význam metodologického rozměru práce, neboť autorka rozebírá řadu zásadních problémů, s nimiž se při elicitaci potýkala. Tato reflexe je důležitá i pro to, že vysvětluje, proč řadu poznatků nelze v současné chvíli považovat za definitivní a proč řada problémů zůstává otevřených. Právě díky podrobným elicitacím sondám (semaziologického i onomaziologického rázu) do užívání některých konstrukcí se podařilo odhalit některé jejich méně očekávané nebo nedostatečně popsané vlastnosti, jak co do morfosyntaktického chování, tak co do sémantiky, pragmatiky či dokonce frekvence (např. pokud jde o negaci výrazu *lāzim*, existenci participia *rāyid*, užití slovesa *gidar*, tvary *yihtāğ*, *yinrād* a další konstrukce). Je přitom zřejmé, že v této podobě se jedná spíše o určitý intenzivní vhled do modality v BA a nikoliv o vyčerpávající deskripci, neboť na to rozsah bakalářské práce nestačí. Práce však má svou hodnotu právě i díky podnětům pro další výzkum, které implikuje.

Za nejproblematictější aspekt práce považuji to, že vznikala za dosti hektických okolností, což se bohužel v řadě ohledů projevuje. Jde nejen o formální a jazykové nedostatky, ale zejména o to, že autorka neměla dostatek klidu na to, aby si stoprocentně osvojila metodologický a terminologický aparát nutný pro adekvátní deskripci daných konstrukcí. To jí v některých případech bránilo plnohodnotně využít cenný materiál, s nímž pracovala, a přesně podchytit nejdůležitější a nejzajímavější jevy v chování konstrukcí. Je však třeba podotknout, že téma modality je konceptuálně (zejména co do sémantiky a pragmatiky, ale i co do popisu konkrétních gramatických prostředků) velice náročné a pro bakalářskou studentku, která si téma vybrala primárně na základě svého zájmu o BA a neměla, na rozdíl např. od studentů jazykovědy, možnost projít důkladnou lingvistickou

průpravou, je velkou výzvou. Jako vedoucí práce podotýkám, že se autorka s těmito úskalími potýkala odvázně, a to navzdory již zmíněnému nepříliš šťastnému časovému i jinému managementu celého procesu. Za zmínku stojí též její odhodlání zajistit za všech okolností konzultace s rodilými mluvčími, což lze také v rámci bakalářského výzkumu považovat za nadstandardní počín.

Sofia Poseva ve své práci předložila cenné informace o současné bagdádské arabštině, hodnotné především díky bohaté autentické exemplifikaci. Proto s přihlédnutím k výše uvedeným problémům práci doporučuji k obhajobě s hodnocením „velmi dobře“. Považuji přitom za důležité, aby autorka při obhajobě prokázala schopnost své výsledky uceleně prezentovat včetně teoretických aspektů, které diskuze o nich nutně zahrnuje. To je žádoucí i pro možnost dalšího pokračování výzkumu v tomto směru.

V Praze dne 2. září 2020

Adam Pospíšil